

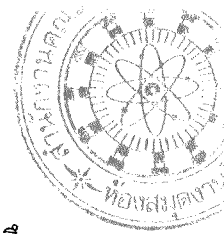
บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเป็นวิธีการศึกษาหาความจริงโดยการพิจารณาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ โลกทัศน์ ความรู้สึกนึกคิด ของบุคคลในสังคมที่ทำการศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช, 2521) โดยการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ซึ่งประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมทั้งวารสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจอรัฐเข้ามาแทรกแซงการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ และใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์ ประเด็นคำถามของแบบสัมภาษณ์จะเป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับการควบคุมสื่อมวลชนของรัฐบาลไทย ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามและอธิบายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนได้อย่างละเอียดเท่าที่ต้องการ รวมทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระ ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบประเด็นคำถามจากแบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสี่ราย ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มีแนวทางในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจนและมีเนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งยังทำให้สามารถควบคุมการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างให้อยู่ในกรอบที่ผู้ศึกษาต้องการและได้รับคำตอบครบถ้วนในทุกประเด็นตามที่ต้องการ

ผู้ศึกษาเลือกใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้เนื่องจาก เรื่องที่ผู้ศึกษาทำการศึกษาเป็นเรื่องที่น่าสนใจและยังไม่มีใครเคยศึกษาไว้อย่างละเอียดมาก่อน ทำให้ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งเรื่องที่ทำการศึกษาเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสภาพสังคมที่กำลังเกิดความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงและมีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกจะทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างละเอียดและรอบด้านมากกว่าการใช้แบบสำรวจ แต่อย่างไรก็ดีการวิจัยเชิงคุณภาพก็ยังมีจุดด้อยในตัวของมันเองมาโดยตลอดในเรื่องทัศนคติของผู้ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการรวบรวมและข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ยังถูกโจมตีมากในเรื่อง

ความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เพราะเป็นวิธีการอันดับที่ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาโดยตรง ผู้ศึกษาจึงพยายามที่จะไขปัญหาดังที่กล่าวมานั้น ด้วยการหากลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลาย ทั้งเรื่องของอาชีพ หน้าที่ความรับผิดชอบ สถานที่ทำงาน อุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มากที่สุด และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยปราศจากการใช้ทัศนคติ อคติ อารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวของผู้ศึกษาเองอย่างมากที่สุด

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 เป็นการศึกษาถึงการใช้อำนาจรัฐในการแทรกแซงและควบคุมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้เป็นสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ซึ่งประกอบด้วยสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก จำนวน 6 ช่อง ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 สถานีโทรทัศน์องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยช่อง 9 สถานีโทรทัศน์กรมประชาสัมพันธ์ ช่อง NBT และสถานีโทรทัศน์ช่องไทยพีบีเอส นอกจากนี้ยังรวมถึงสื่อมวลชนประเภทเคเบิลทีวี และสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม แต่เนื่องจากไม่มีกฎหมายในการควบคุมการดำเนินการของเคเบิลทีวี และโทรทัศน์ดาวเทียมที่ชัดเจน จึงไม่สามารถควบคุมการดำเนินการและการเกิดขึ้นของเคเบิลทีวี และสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมได้อย่างทั่วถึง ปัจจุบันจึงไม่สามารถระบุจำนวนของเคเบิลทีวีและสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมที่แน่นอนได้

การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ที่ผู้ศึกษาเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้จะเห็นได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มาจากโทรทัศน์ในทุกประเภททั้งสถานีโทรทัศน์ช่องหลัก เคเบิลทีวีและสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนยังมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนและรอบด้าน โดยกลุ่มสื่อมวลชนทั้ง 3 คนนั้น ต่างเคยได้รับผลกระทบจากการเข้ามาแทรกแซงการทำงานในฐานะสื่อมวลชนของรัฐ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอดีตข้าราชการของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีตำแหน่งระดับผู้อำนวยการนั้น ถือว่าเป็นข้าราชการระดับสูงที่มีความรับผิดชอบต่อนโยบายของรัฐในการควบคุมดูแลสื่อมวลชนโดยตรง จึงสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อำนาจสั่งการของรัฐได้ในฐานะกลไกของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุมสื่อมวลชนได้ แต่ทั้งนี้การให้ข้อมูลประกอบการวิจัยอาจจะมีผลกระทบต่อตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมก็ดี

ผู้ศึกษาจึงไม่สามารถที่จะเปิดเผยชื่อ สกุล รวมทั้งสถานที่ทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเอาไว้ 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ที่ได้รับผลกระทบจากการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูล และข่าวสารจากรัฐไทยในช่วงหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

1. นักสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ ตำแหน่งบรรณาธิการบริหารอาวุโสของ สถานีโทรทัศน์ดาวเทียมแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมและให้การสนับสนุนรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยผู้ศึกษาติดต่อกับผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1 ผ่านอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งเป็นเพื่อนกับน้องชายของผู้ศึกษา โดยผู้ศึกษาได้เดินทางจากจังหวัดเชียงรายไปพบและขอสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1 ที่ สถานีโทรทัศน์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทำงานอยู่ในวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2555 เวลา 15.00 นาฬิกา การสัมภาษณ์เกิดขึ้นที่ห้องทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1 โดยผู้ศึกษาได้ขออนุญาตบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บางช่วงขาดหายไป ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความร่วมมือในการตอบคำถามโดยละเอียด และได้มีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมไปยังเจ้าหน้าที่คนอื่นที่ผู้ให้สัมภาษณ์คิดว่ามีข้อมูลที่ชัดเจนมากกว่าตนเองในบางประเด็น ทำให้การสัมภาษณ์ในครั้งนี้ได้ข้อมูลตามที่ผู้ศึกษาต้องการ

2. พิธีกรรายการโทรทัศน์ทั้งโทรทัศน์ช่องหลักและสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม ที่มีแนวคิดแบบเสรีนิยม ต่อต้านการรัฐประหารและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของคณะรัฐประหาร รวมทั้งรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะมาโดยตลอด ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์จากศาสตราจารย์ ดร.ธนสวรรค์ เจริญเมือง ให้คำชี้แนะในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2 และผู้ศึกษาได้เดินทางไปพบและสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2 ในวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2555 เวลา 13.00 นาฬิกา หลังจากที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1 ก่อนหน้านี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 1 ในครั้งแรก ทำให้ผู้ศึกษาพบข้อบกพร่องของประเด็นคำถามในบางประเด็นจึงมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การสัมภาษณ์ตรงประเด็นและได้ข้อมูลตามที่ต้องการมากที่สุด เมื่อถึงเวลานัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์เดินทางมาถึงการพูดคุยระหว่างผู้ศึกษากับผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2 ก็เริ่มขึ้น โดยที่ผู้ศึกษาไม่ลืมที่จะขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสนทนา ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 2 ก็ยินดีให้มีการบันทึกเสียงได้ จากนั้นผู้ศึกษาแนะนำตัวและพยายามพูดคุยอย่างเป็นกันเอง โดยใช้หัวข้อคำถามในการสัมภาษณ์เป็นประเด็นในการพูดคุย ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ให้ความร่วมมือและยินดีที่จะตอบคำถามโดยละเอียด ทำให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

3. ผู้สื่อข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่องหลักและพิธีกรรายการประเภทวิเคราะห์ข่าวสารการเมืองทางสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมที่ยึดถือจรรยาบรรณของวิชาชีพสื่อมวลชนในการประกอบอาชีพ ผู้ศึกษาติดต่อผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3 โดยขอให้เพื่อนของน้องชายผู้ศึกษาซึ่งทำงานเป็นนักข่าวอยู่ที่หนังสือพิมพ์รายวันแห่งหนึ่งประสานงานเพื่อขอสัมภาษณ์ โดยนัดหมายกันในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2555 ที่คอนโดมิเนียมที่ผู้ให้สัมภาษณ์พักอาศัยอยู่ การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 ทำให้ผู้ศึกษาเริ่มมีความชำนาญและเห็นข้อบกพร่องจากสองครั้งที่ผ่านมา ผู้ศึกษาขออนุญาตบันทึกเสียงเหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา การพูดคุยเป็นไปอย่างเป็นกันเองผู้ให้สัมภาษณ์เล่าย้อนไปถึงการทำงานในบทบาทสื่อสารมวลชนของตนเอง ไล่เรียงมาถึงช่วงเวลาที่คุณศึกษาทำการศึกษา แม้ว่าระยะเวลาในการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 3 นี้ จะค่อนข้างมีจำกัดในด้านเวลาคือสามารถใช้เวลาได้เพียงประมาณ 90 นาที เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์มีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติในช่วงเย็นของวันดังกล่าว แต่จากการสัมภาษณ์ก็ได้ข้อมูลครบถ้วนในทุกประเด็นเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และประมวลผลได้ตามที่ต้องการ

กลุ่มที่ 2 อดีตข้าราชการของกรมประชาสัมพันธ์ จำนวน 1 คน ซึ่งมีตำแหน่งระดับผู้อำนวยการของหน่วยงานในกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้บริหารที่รับนโยบายจากรัฐโดยตรงในการกำกับ ควบคุมสื่อมวลชนในส่วนภูมิภาค ผู้ศึกษารู้จักกับผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4 เนื่องจากมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับภรรยาของผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4 จึงได้ประสานงานเพื่อขอสัมภาษณ์ โดยผู้ศึกษาเดินทางไปพบผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4 ในช่วงเย็นของวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 บ้านพักอาศัยที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย การพูดคุยเริ่มขึ้นประมาณ 19.00 นาฬิกา โดยผู้ศึกษาได้บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ในครั้งนี้เอาไว้ด้วยดังเช่นทุกครั้งที่ผ่านมา ผู้ให้สัมภาษณ์รายที่ 4 เป็นอดีตข้าราชการ ดังนั้นประเด็นในการสัมภาษณ์ก็จะเน้นเรื่องการบังคับใช้กฎหมายของรัฐมากกว่าผู้สัมภาษณ์ทั้ง 3 รายที่ผ่านมา ส่วนประเด็นคำถามอื่น ๆ ผู้ให้สัมภาษณ์ก็ตอบคำถามจนทำให้ได้ข้อมูลมากพอที่จะนำไปวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาได้

3.3 วิธีการวิจัย

1. ศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจรัฐในการเข้ามาแทรกแซงและควบคุมการทำงานของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ศึกษาเอกสารวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องการควบคุมสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ของประเทศไทยในช่วงเวลาหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 ถึงการเลือกตั้งทั่วไป 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

2. สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลและการบันทึกเสียง
3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งจากการจดบันทึก การบันทึกเสียงมาประมวลผล โดยเริ่มจากการถอดบทความจากการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ราย ให้ออกมาเป็นบทสนทนาเป็นอันดับแรก จากนั้นได้ทำการสรุปเนื้อหาจากการสัมภาษณ์โดยแยกเป็นประเด็นสำคัญตามที่ผู้ศึกษาได้กำหนดเอาไว้ จากนั้นเป็นการรวบรวมประเด็นสำคัญจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นสอดคล้องในประเด็นเดียวกันและข้อมูลที่สามารถรวบรวมได้จากเอกสารที่ทำการศึกษามาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้วิธีการพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่มีความถูกต้องและชัดเจนมากที่สุดและสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปตอบวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้ จากนั้นผู้ศึกษาได้นำกรอบทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ไปกรอบในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปของการศึกษาและวิจัยในครั้งนี้